

TEISKON LENTOKENTTÄ • PARA-SKI • YLEISILMAILUN POIKKEAMAT 2016

ILMAILU

3/2017 6,90 €

SUOMEN ILMAILULIITON JÄSENLEHTI 80. VUOSIKERTA

LUE LISÄÄ >>>
WWW.ILMAILULIITTO.FI

AEROS-TEHTAAN
VIERAANA UKRAINASSA

ONNISTUNUT YHDISTYMINEN:
RÄYSKÄLÄN ILMAILUKERHO

R44 Raven I

Helikopteri lennettiin Euroopan
läpi Englannista Malmille.

RISTO KÄYHKÖN URAN KOHOKOHTIA

- Mukana ensimmäisissä MM-kisoissa Suomen edustusjoukkueessa vuonna 1987.
- Joukkuehopeaa maailmancupissa Kanadan Ottawassa vuonna 1990. Muut jäsenet Matti Heino, Jukka Autti ja Timo Toivonen.
- Pronssia Dubain MM-näytöksissä vuonna 2012.
- Vuoden laskuvarjourheilija 2012.

24. ELMÄKU 3/2017

Hiihtävä hyppääjä

TEKSTI HELI NIVA KUVAT RISTO KÄYHKÖN KOTIALBUMI JA PEKKA PALOTIE

Para-ski on pelastustoimintaan pohjautuva laji, joka yhdistää hiihto- ja laskuvarjourheilun. Risto Käyhkö on nähnyt lajin nousun ja muutoksen Suomessa.

LASKUVARJOHYPPÄÄJÄNÄ aloittanut **Risto Käyhkö** on yksi alppihiihtoa ja tarkkuushyppyä yhdistävän para-skin suomalaisista uranuurtajista. Hän hyppäsi ensimmäisen laskuvarjohyppynsä armeijassa vuonna 1970. Pallovarjojen aikakaudella kertyi hyppyjä noin 700. Nykyaikaisen laskuvarjon varassa hyppysaldo on kivunnut 4 300 tietämille.

Para-ski tuli kuvioihin 1970-luvun lopulla varsin luonnollisesti. Käyhkö on ikänsä viettänyt myös suksilla, joten para-skissä yhdistyi kaksi hänen mieliaktiiviteettiaan. Para-skitä hän on ehtinyt kisata siis sekä pallovarjolla että nykyaikaisella liitovarjolla hypäten, sekä murtomaasuksilla että alppisuksilla. Alppisukset tulivat mukaan vuoden 1980 jälkeen, jolloin suomalaismiehet aloittivat murtomaahiihdon lisäksi alppihiihtoharjoittelun. Samoihin aikoihin aloitettiin tarkkuushyppääminen nykyaikaisilla laskuvarjoilla.

Pelastustoiminnasta urheiluksi

Para-ski sai alkunsa laskuvarjourheilun ulkopuolella. Lajin juuret ovat Alppimaisissa, joissa laji alkoi pikkuhiljaa kehittyä 1960-luvulla vuoristo- ja lumivyöryalueilla tapahtuneen etsintä- ja pelastustoiminnan pohjalta. Vaikeisiin paikkoihin saatiin apua nopeammin perille, kun pelastajat osasivat laskeutua lentokoneesta varjon varassa maastoon mahdollisimman tarkasti. Pelastajilta vaadittiin sekä laskuvarjohyppy- että hiihtokuntoa. He tietysti myös harjoittelivat intensiivisesti.

Iso kuva: Tarkkuushyppyn maalialue kesäkisoissa.
Pikku kuva: Risto Käyhkö Dubain MM-kisareissulla 2012.

Myöhemmin tästä kahden urheilumuodon yhteisharjoittelusta alkoi kehittyä kilpalaji. Alkuvaiheessa kisassa suoritettiin ensin lentokoneesta tarkkuushyppy maastoon, hypättiin suksille ja lasketeltiin maaliin. Myöhemmin helikopteri on tullut mukaan kuvioihin, alkaen sekä poimia avuntarvitsijoita maastosta että pudottaa kisahyppääjät maastoon. Vanha hengenpelastusmuoto jatkaa elämäänsä urheiluna.

Para-ski tulee Suomeen

Suomeen para-ski alkoi tehdä tuloaan 1970-luvun loppupuolella. Ensimmäiset SM-kisat pidettiin vuonna 1977 Vuokattissa, ja vuotta myöhemmin järjestettiin ensimmäiset Pohjoismaiden mestaruuskisat.

kilometriä murtomaahiihtoa.

Pohjoismaiden mestaruuskisoissa kilpailivat käytännössä Suomi, Ruotsi ja Norja ratkoen samalla sekä hiihto- että alppi-version (Nordic Para-Ski, Alpine Para-Ski) paremmuudet. Suomi putsasi palkintopöydät lähes poikkeuksetta molemmissa variaatioissa. Hiihto-versio on ajan mittaan hiipunut, alkuperäistä para-skitä kun on harrastettu ja kilpailtu maailmanlaajuisesti, jolloin se pysyy hengissä helpommin. Hiihto-versiota kisattiin viimeisimmän kerran virallisesti SM-tasolla vuonna 1994, muutaman osallistujan voimin.

Keski-Eurooppalaisilla oli para-skissä etulyöntiasema, sillä paikalliset lajin harrastajat olivat harjoitelleet alppihiihtoa

”HIIHTOKOKEMUSTA KANNATTAA OLLA LAPSESTA ASTI, MIKÄLI PARA-SKISSÄ HALUAA SAAVUTTA KÄRKITULOKSIA. TARKKUUSHYPPYÄ EHTII OPPIA.”

Käyhkön ensimmäiset kisat olivat vuoden 1979 SM-kilpailut, ja viimeisin kisatuntuma on Dubain MM-näytöksestä vuodelta 2012.

Kotimaisittain laji oli parhaissa voimissaan 1980–1990-luvuilla, jolloin harrastajia oli kymmenittäin ja kansainvälisiin kisoihinkin oli tunkua siihen malliin, että Suomen edustajat valittiin karsinnoilla. Pohjoismaisissa oli myös oma para-skin rinnakkaisversio, jossa alppihiihdon tilalla sivakoitiin 10

huomattavasti pohjoismaisia kilpatovereita pidempään.

– Alppihiihtoharjoittelun aloitimme kymmenisen vuotta myöhässä, keskieuropalaiset olivat siinä vaiheessa jo vanhoja tekijöitä, Käyhkö miettii.

Yhteisöllinen laji

Para-skin luonne yhteisöllisenä kilpalajina putkahtelee Käyhkön jutuissa usein esiin.

PARACHUTE AND SKI

Para-ski-kilpailu koostuu kahdesta kierroksesta suurpujottelua ja kuudesta tarkkuushypystä. MM-kisat ja maailmancupit käydään FAI:n alaisuudessa, ja alppihiihdon osalta sovelletaan FIS:n sääntöjä.

Kokonaistulosten paras voittaa, kuten esimerkiksi hiihtomaailman yhdistetyssäkin. Ensimmäinen lasketaan suurpujotteluosuus. Radan korkeusero lähdöstä maaliin on 200–300 metriä ja portteja on tyypillisesti 30–35 kappaletta radasta riippuen. Radan pituus on kilometrin luokkaa. Rata merkitään siten, että parhaan laskijan ajaksi tulee 60 sekuntia.

Tarkkuushyppy hypätään enimmäkseen helikopterista. Ne eroavat kesäisistä tarkkuushypyistä siten, että alastulo tapahtuu tasamaan sijasta 30–45 asteen kaltevuuskulmassa olevalle maalialueelle. Rinteessä olevaan maaliin laskeutuminen tuo omat haasteensa, samoin toisenlaiset tuuliolosuhteet ja ilmavirtaukset verrattuna tasamaahan.

Tarkkuustulokset mitataan elektronialustalla, "plägällä", jossa on kahden sentin kokoinen nollapiste. Plägään poljetaan kantapäällä maahantulovaiheessa. Tästä mitataan sentin tarkkuudella etäisyys nollapisteeseen. Parhaat kilpailijat saavat kuuden kierroksen yhteistulokseksi alle 10 senttiä. Tarkkuushypyssä yleensä mitataan etäisyyksiä vain 16 senttiin asti, para-skissä etäisyydet mitataan 50 senttiin asti vaikeustason takia. Ennen 2000-lukua mitattiin vielä muutaman metrin tuloksia.

Alppihiihto- ja tarkkuushyppykierrosten pisteet suhteutetaan toisiinsa. Alppihiihto-osuuden jälkeen aikaerot voittajaan muutetaan tietyin laskukaavoin senttimetreiksi. Nyrkkisääntönä maallikolle voidaan sanoa, että jokainen voittolaskijalle hävitty sekunti tuo noin kolme senttiä takaa-ajosamaa lähettäessä tarkkuushyppyosuudelle. Tarkkuushyppyosuuden jälkeen vähiten senttimetrejä kerännyt kilpailija voittaa.

1 | Suomen edustajat Jukka Autti (oik.), Timo Toivonen, Risto Käyhkö, Esko Hirvonen ja huoltaja Mauri Rajala seuraavat kisan kulkua vuoden 1989 MM-kilpailuissa Itävallassa. 2 | Plägälle tähtäys metsäisessä rinteessä vuoden 1989 MM-kilpailuissa.

– Kotimainen kärkiporukka oli vilkkaina vuosina hyvin laaja ja tasaväkinen, kukaan ei ollut etulyöntiasemassa. Kansainvälisiä edustuspaikkoja karsittiin samalla tutulla porukalla ja ratkaisut tulivat usein hyvin pienillä eroilla. Välillä tuli minullekin vuoro jäädä niin sanotusti rannalle ruikutamaan. Saattoihan se ihan aavistuksen verran harmittaakin, Käyhkö myhäilee.

Parhaimpina kisasijoituksena Käyhköle on jäänyt haaviin maailmancupin hopeasija Kanadan Ottawassa vuonna 1990. Joukkueeseen kuuluivat hänen lisäksi **Matti Heino, Jukka Autti** ja **Timo Toivonen**. Dubain MM-näytöksissä vuonna 2012 Käyhkö oli yli 50-vuotiaiden masters-sarjassa kolmas, Heinon kompatessa sijalla 5. Dubaista tuodun pronssin siivittämänä Käyhkö tituleerattiin Vuoden laskuvarjo-urheilijaksi 2012.

Kesäkeli vetää harrastajat

Tälle vuosituonnelle tullessa suomalaisen para-ski-harrastaminen on hiipunut. Vuonna 2008 lajia on kertaalleen lämmitelty Jämällä, joskin hieman räätälöitynä kisana. Hiihto-osuus sivakoitiin tuolloin hiihtoputkessa, matka oli viisi kilometriä ja tarkkuutta hypättiin kymmenen kierrosta. Kisalla ei kuitenkaan lopulta ollut SM-arvoa.

– Lajikin on muuttunut ajan myötä. Tarkkuushyppyosuudet hypättiin ennen hyvinkin haastaviin paikkoihin. Esimerkiksi puustoa saattoi olla enemmän kuin nykyään. Toki rinnetuulet tuovat omat haasteensa edelleen, ne täytyy osata haistaa. Ja olihan se toisenlaista kilpailua oikealla laskuvarjolla, Käyhkö murjaisee, viitaten pallokupuun.

–Vilkkaiden vuosien harrastusporukka on pikkuhiljaa lopettanut, eikä uutta sukupolvea ole ilmaantunut tilalle. Maailmalla sitä vastoin kilpailu on edelleen kovaa. Miten lajissa menestyy?

– Hiihtokokemusta kannattaa olla lapsista asti, mikäli para-skissä haluaa todella saavuttaa kärkituloksia. Tarkkuushyppyä ehtii oppia, vaikka ei vielä heti 15-vuotiaana aloittaisikaan, siinä kehittyminen on verrattain nopeaa. Taitavaksi tarkkuushyppääjäksi voi tulla muutamassa vuodessa, jos hyppää ahkerasti. Hiihtokuntoa sitä vastoin on haastavampaa kuroa kiinni aikuisena, Käyhkö taustoittaa.

Laskuvarjourheilu kehittyi jatkuvasti, kuten kuuluukin ja laskuvarjolajeja on tullut paljon lisää. Hyppääjät tietysti hajaantuvat niiden välillä, ja tarkkuushyppääjiä on nykyään vähemmän suhteessa muihin. Para-skissä tulee kuvioihin vielä talvihyppääminen. Ilman muuta moni lähtee mielellään talvella lämpimiin maihin leirille,

Kuva: Pekka Palotie

VUONNA 2008 LAJIA ON
KERTAALLEEN LÄMMITELTY
JÄMILLÄ, JOSKIN HIEMAN
RÄÄTÄLÖITYNÄ KISANA.

3 | Maali häämöttää ja ohjauslenkit ovat täydessä työssä vuoden 1988 PM-kiilpailuissa Ruotsissa.
4 | Plägälle polkaistu. Ruotsin PM-kisoissa maalialue oli laskettelurinteessä.

kuin kotimaan tai Keski-Euroopan taivaalle, Käyhkö laskeskelee.

– Tarkkuushyppäämisessä on toki rahallisiakin haasteita, mikäli haluaisi lisäksi harrastaa myös vapaapudotuslajeja neljästä kilometristä. Silloin on omistettava kaksi kupua: iso tarkkuusvarjo sekä nopeampi ja pienempi kupu muihin alastuloihin, hän toteaa.

Tätä nykyä Käyhkö kilpailee pujottelussa kotimaisissa masters-sarjan kisoissa sekä kesällä tarkkuushyppässä ulkomailla, pitkään koossa olleella suomalaisporukalla.

– Mikä ettei tässä jonkun vuoden voisi vielä kesäkisoja kierrellä, jos aktiiviporukka pysyy kasassa ja terveen kirjoissa, hän fiilistelee. ➤

Kuva: Pekka Palotie